

ВСТУП

Цей звіт з рекомендаціями підготовлений на основі моніторингу ситуації на двох контрольних пунктах в'їзду-виїзду в Донецькій області, «Зайцеве» і «Новотроїцьке», з вересня 2015 по лютий 2016 року. Моніторинг здійснювався спостерігачами громадської організації «Фундація.101» в партнерстві з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини та Донецькою обласною військово-цивільною адміністрацією.

В рамках моніторингу контрольних пунктів в'їзду-виїзду «Зайцеве» та «Новотроїцьке» спостерігачі організації щоденно знаходились на КПВВ повний робочий день контрольного пункту та стежили за дотриманням прав людини.

Загалом спостерігачі ГО «Фундація.101» провели 96 днів на КПВВ «Новотроїцьке»¹ та 107 днів на КПВВ «Зайцеве»². Також спостерігачі проводили анкетування громадян, під час якого було опитано 439 осіб, що здійснювали перетин КПВВ у зазначений період.

За підсумками моніторингу експерти ГО «Фундація.101» виявили ряд проблем, які потребують негайного вирішення. Серед основних організація виділила такі:

- 1. Замінування узбіч**
- 2. Скупчення людей на «нульовому» блокпості**
- 3. Перетин лінії розмежування дітьми**
- 4. Грубе ставлення з боку співробітників перевіряючих органів**
- 5. Хабарництво**
- 6. Пусті логістичні центри**
- 7. Опір спостерігачам з боку перевіряючих органів**
- 8. Великі черги і тривалий час проходження лінії зіткнення та КПВВ**

У звіті «Фундація.101» представляє короткий огляд даних проблем та свої пропозиції по їхньому вирішенню.

¹ З 30 жовтня 2015 по 4 лютого 2016 року

² З 16 вересня до 15 жовтня 2015 та з 15 листопада 2015 по 3 лютого 2016 року

1. ЗАМІНУВАННЯ УЗБІЧ

Спостерігачі проекту зафіксували інформаційні таблички розміром близьким до формату А4, на ділянці дороги від КПВВ «Новотроїцьке» до блокпосту першого рубежу, що попереджають про замінування території вздовж траси, на якій громадяни очікують своєї черги, аби потрапити на територію КПВВ для перетину лінії зіткнення.

На думку ГО «Фундація.101», розмір зазначених попереджувальних табличок, близький до А4, є недостатнім, через що самі таблички не привертають належної уваги громадян. Через це періодично гинуть люди, які підриваються, сходячи на узбіччя дороги.

Так, 2 листопада на розтяжці поблизу села Березового підірвалася жителька Луганської області 1953 року народження.³

За місяць до інциденту ГО «Фундація.101» звертала увагу Державної прикордонної служби України та Міністерства оборони України на дану проблему, проте вона не була вирішена.

Варто зазначити, що випадки підриву громадян на вибухових пристроях — непоодинокі. Загалом, за інформацією Національної поліції України, 12 людей підірвалось на розтяжках лише безпосередньо біля селища Березове.⁴ Підриви на мінах та розтяжках також фіксуються поблизу інших КПВВ. Наприклад, в лютому 2016 року четверо людей підірвалися на вибуховому пристрої поблизу КПВВ «Мар'їнка».⁵

На думку ГО «Фундація.101», необхідно встановити таблички більшого розміру та дротяне загородження або провести повне розмінування зазначеної території.

Детальніше на сайті: <http://101.ua/news/20151224>

³ Згідно з інформацією Національної поліції України. Детальніше: <http://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/1688908>

⁴ Згідно з інформацією Національної поліції України. Детальніше: <http://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/1688908>

⁵ За даними речника Адміністрації Президента України з питань АТО Андрія Лисенка. Детальніше: <http://uacrisis.org/ua/40097-andrij-lisenko-166>

2. СКУПЧЕННЯ ЛЮДЕЙ НА «НУЛЬОВОМУ» БЛОКПОСТІ

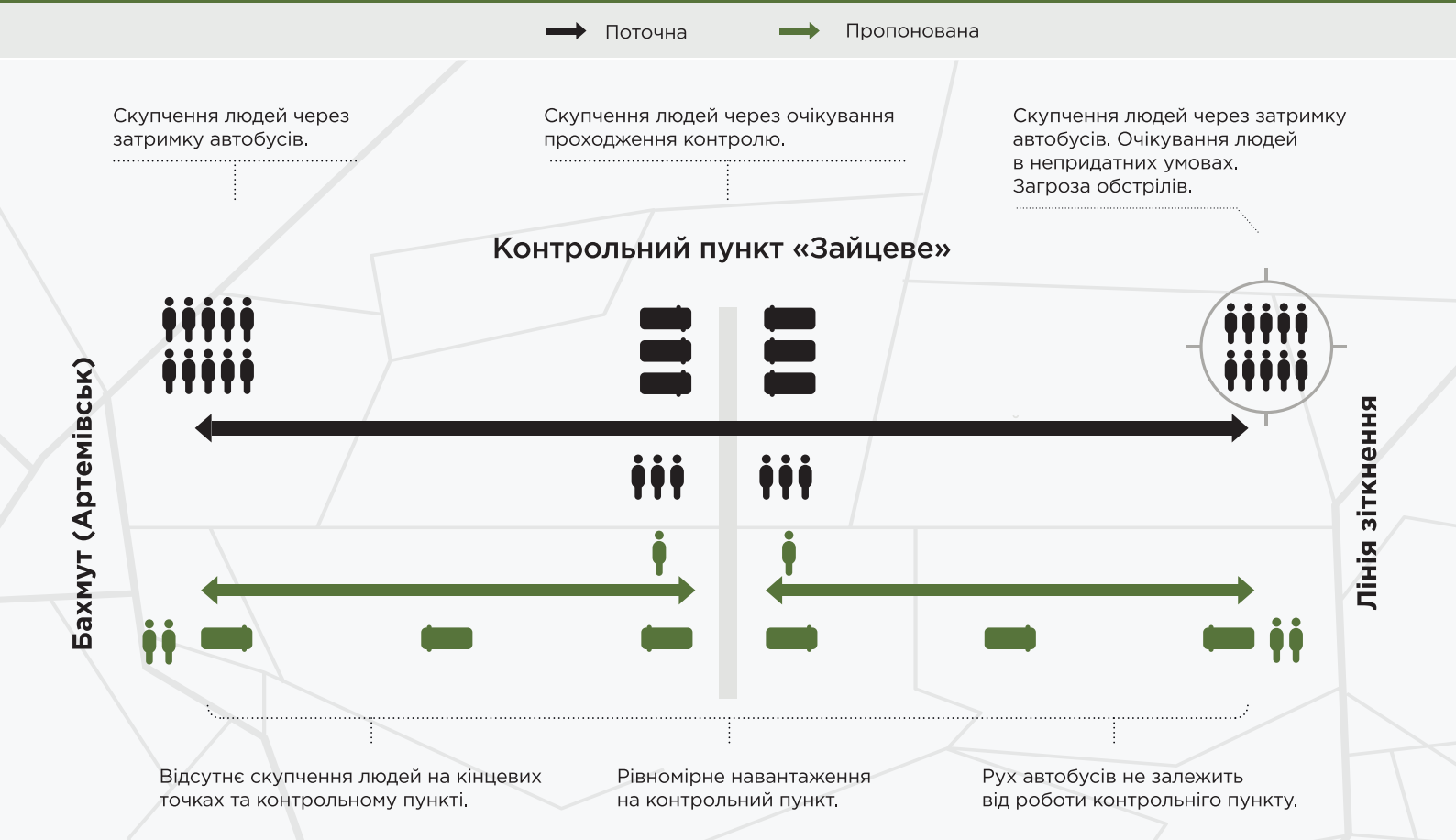
Спостерігачі проекту регулярно фіксували від громадян чисельні скарги на скупчення людей біля блокпосту першого рубежу. Це відбувається через неоптимальну організацію маршрутів перевезень.

На цей час пасажирський автобус, прямуючи від Бахмута (Артемівська) до лінії зіткнення, вимушений зупинятись і чекати проходження своїх пасажирів контролю на КПВВ «Зайцеве». У випадках великого напливу людей на кожному з напрямків може чекати по декілька транспортних засобів, які не мають можливості продовжити рух до завершення процедури перевірки громадян.

Через таку затримку автобусів біля контрольного пункту, відсутні вільні транспортні засоби, які могли б забирати людей з блокпосту першого рубежу та підвозити їх до КПВВ. Як наслідок, люди очікують на лінії зіткнення в непридатних для цього умовах, постійно перебуваючи під загрозою обстрілів.

ГО «Фундація.101» вважає більш оптимальним організувати перевезення таким чином, щоб проходження громадянами контролю не впливало на рух автобусів. А саме, розділити поточний маршрут на два окремі маршрути — від Бахмута до КПВВ та від КПВВ до блокпосту першого рубежу. У такому разі, незалежно від навантаження на КПВВ та тривалості перевірки громадян, автобуси зможуть вільно рухатись за своїм розкладом.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ЧЕРЕЗ КПВВ «ЗАЙЦЕВЕ»

Детальніше на сайті: <http://101.ua/news/20160204>

3. ПЕРЕТИН ЛІНІЇ РОЗМЕЖУВАННЯ ДІТЬМИ

Спостерігачі проекту доволі часто фіксували факти перетину лінії розмежування дітей з батьками.

Відповідно до норм Тимчасового порядку контролю за переміщенням осіб, транспортних засобів та вантажів (товарів) через лінію зіткнення у межах Донецької та Луганської областей, виїзд з неконтрольованої території здійснюється при наявності одного з батьків, а в'їзд на неконтрольовану територію виключно за наявності двох батьків або довіреності від того з батьків, хто відсутній.

ГО «Фундація.101» вважає таку норму правильною, проте звертає увагу, що регулярно фіксуються факти непоінформованості громадян про розбіжність процедури. Через це непоодинокими є випадки, коли один з батьків, короткостроково виїжджаючи із дитиною з непідконтрольної території, не може повернутись додому, оскільки не має довіреності від другого з батьків.

Наприклад, під час моніторингу такі випадки зареєстровані щонайменше в 19-ти щоденних звітах спостерігачів ГО «Фундація.101», що підкреслює актуальність і системність проблеми.

На думку ГО «Фундація.101», необхідно персонально інформувати на КПВВ батьків, виїжджаючих з дітьми, про таку норму, а також встановити на КПВВ спеціальні таблички з інформацією про це.

4. ГРУБЕ СТАВЛЕННЯ З БОКУ СПІВРОБІТНИКІВ ПЕРЕВІРЯЮЧИХ ОРГАНІВ

Спостерігачі проекту періодично фіксували на КПВВ факти невічливого і навіть грубого ставлення до громадян з боку співробітників перевіряючих органів.

Інколи трапляються випадки відвертого свавілля, коли, наприклад, громадянина можуть відправити в кінець черги виключно за те, що він не сподобався працівнику перевіряючої служби. Варто зауважити, що кількість скарг на грубе ставлення з боку перевіряючих служб суттєво зросло на КПВВ «Зайцеве» після ротації прикордонників в жовтні-листопаді 2015 року.

Також було зафіксовано випадок псування військовослужбовцем особистого майна громадянина. Щодо цього ГО «Фундація.101» вже зверталась до Державної прикордонної служби України та Міністерства оборони України, проте позитивного вирішення ситуація не набула.

На думку ГО «Фундація.101», необхідне проведення спеціальних навчань для співробітників, які працюють на КПВВ, та більший контроль за їхньою роботою.

Детальніше на сайті: <http://101.ua/news/20151230>

5. ХАБАРНИЦТВО

При опитуванні громадян спостерігачами ГО «Фундація.101» були зафіксовані скарги на корупцію. Перш за все, це стосувалось питання отримання дозволу на перетин лінії зіткнення.

На КПВВ «Новотроїцьке» 31,5% громадян зізнавались, що отримували пропозиції пришвидшити отримання дозволу за грошову винагороду. З них 3/4 зазначали, що пропозиції надходили від приватних осіб, і чверть повідомила про пропозиції від представників влади або перевіряючих служб.

На КПВВ «Зайцеве» 18% громадян повідомили про пропозиції пришвидшити розгляд документів для отримання дозволу за грошову винагороду. З них 63% вказали, що пропозиції надходили від приватних осіб, в тому числі 8 опитаних повідомили про такі пропозиції з боку приватного нотаріуса з Горлівки, а решта 37% отримували такі пропозиції від представників влади або перевіряючих органів.

ГО «Фундація.101» не виключає, що при введенні електронної подачі документів для отримання дозволу, частина пропозицій від приватних осіб могли мати шахрайський характер. Наприклад, приватні особи чи комерційні структури обіцяли пришвидшити розгляд документів за винагороду, водночас, взявши від людини гроші на хабар, подавали усі документи по стандартній процедурі, не вдаючись до корупції.

Також спостерігачі проекту регулярно фіксували від громадян скарги щодо фактів хабарництва з боку співробітників прикордонної служби за можливість перетнути КПВВ без очікування в загальній черзі.

За свідченнями громадян, сума хабара за можливість потрапити у пільгову чергу, не маючи на те підстав, становить 200 грн. Люди також зазначають, що часто самі стають ініціаторами передачі хабара для пришвидшення проходження перевірки на КПВВ.

Надумку ГО «Фундація.101» необхідно збільшити контроль за роботою працівників, які організовують рух автомобілів на під'їздах до КПВВ.

6. ПУСТІ ЛОГІСТИЧНІ ЦЕНТРИ

Спостерігачі громадської організації «Фундація.101» регулярно фіксували факти того, що громадяни, які мають намір потрапити на логістичний центр, під час перетину блокпосту першого рубежу, спрямовуються в загальну чергу громадян, які прямують в бік контрольного пункту в'їзду-виїзду з метою потрапити на контрольовану територію.

Таким чином, втрачається сенс користування логістичними центрами, оскільки більш вигідним для громадян є перетин КПВВ та закупівля всього необхідного для свого побуту на підконтрольній Україні території.

Через таку організацію переміщення людей між блокпостами першого та другого рубежів, та тим, що через це логістичні центри не виконують своєї функції, навантаження на контрольні пункти лишається великим.

Щодо цього ГО «Фундація.101» вже зверталась до Державної прикордонної служби України та Міністерства оборони України, проте позитивного вирішення ситуація не набула.

На думку ГО «Фундація.101», необхідно організувати систему пропуску людей через блокпост першого рубежу таким чином, щоб громадяни, які мають намір потрапити на логістичний центр, могли проїхати туди без очікування в загальній черзі.

7. ОПІР СПОСТЕРІГАЧАМ З БОКУ ПЕРЕВІРЯЮЧИХ ОРГАНІВ

Спостерігачі ГО «Фундація.101» періодично стикались з фактами опору з боку перевіряючих органів у здійсненні проекту.

Так, був зафіксований випадок пошкодження намету спостерігачів⁶ та перешкоди в доступі спостерігачам на КПВВ «Зайцеве»⁷. Варто відзначити, що в той час як спостерігачам ГО «Фундація.101» було відмовлено в доступі на територію КПВВ, представники інших громадських організацій, зокрема які надають громадянам гарячі напої, мали безперешкодний доступ на територію контрольного пункту.

Щодо цього ГО «Фундація.101» вже зверталась до Державної прикордонної служби України, Міністерства оборони України та Штабу Антитерористичного центру при Службі безпеки України, проте позитивного вирішення ситуація не набула.

Такі дії ГО «Фундація.101» на пряму пов'язує зі своєю діяльністю та регулярними скаргами до відповідних органів.

8. ВЕЛИКІ ЧЕРГИ І ТРИВАЛИЙ ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ ТА КПВВ

Основною проблемою при перетині громадянами лінії зіткнення та КПВВ залишаються великі черги і тривалий час проходження перевірки. Спостерігачі проекту майже щоденно отримували від громадян скарги на це. ГО «Фундація.101» неодноразово фіксувала випадки, коли люди, які не встигли пройти КПВВ до моменту його закриття, були змушені ночувати на дорозі або повертатись до міста в пошуках нічлігу.

ГО «Фундація.101» вважає, що одна зі складових цієї проблеми, а саме зростання кількості людей, які перетинають лінію зіткнення, має об'єктивний характер. Так, в 2015 році лінію зіткнення перетнуло понад 4 мільйони 52 тисячі осіб.⁸ При цьому спостерігалась тенденція до зростання кількості людей, що перетинають лінію розмежування, в січні, а також в листопаді-грудні 2015 року.

Водночас ГО «Фундація.101» ідентифікувала фактори, на які можливо вплинути з метою зменшення черг і пришвидшення проходження громадянами лінії розмежування та КПВВ. До цих заходів, зокрема відноситься: а) збільшення кількості перевіряючих груп; б) відкриття додаткових КПВВ в Донецькій і Луганській областях; в) створення умов для повноцінної роботи логістичних центрів, що розташовані в так званій «сірій зоні» між блокпостом першого рубежу та КПВВ.

6 Випадок зафіксовано 14 грудня 2015 року. Детальніше на сайті: <http://101.ua/news/20151214>

7 Випадок зафіксовано 24 січня 2016 року. Детальніше на сайті: <http://101.ua/news/20160125>

8 Детальніше на сайті: <http://101.ua/news/20160209>

ПАРТНЕРИ

Підготовка цього звіту стала можливою завдяки підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) у рамках Проекту Українська ініціатива зміцнення громадської довіри (UCBI) та People's Project.

Зміст публікації є винятковою відповідальністю авторів і необов'язково відображає точку зору USAID або уряду США чи People's Project.

